

МЕХАНІЗМИ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ СТАЛОГО РОЗВИТКУ ГІРСЬКИХ ТЕРИТОРІЙ НА ПРИКЛАДІ КАРПАТСЬКОГО ЄВРОРЕГІОНУ

MECHANISMS OF PROVIDING STEADY DEVELOPMENT OF MOUNTAIN AREAS BY EXAMPLE OF THE CARPATHIAN EURO REGION

Володимир ХИМИНЕЦЬ,
кандидат економічних наук,
Ужгородський національний університет

Volodymyr KHYMYNETS',
PhD in Economics,
Uzhgorod National University

Сучасна наука стверджує, що загальна рівновага гірських територій, типу Карпатського євро регіону, їх цілісність і поступовий соціально-економічний розвиток можуть бути забезпечені лише за умови активізації регіональних особливостей та розширення прав і обов'язків регіонів у розвитку продуктивних сил і розбудові соціальної сфери. Це пов'язано з глибокими диспропорціями в соціально-економічному розвитку складових вказаного гірського утворення як у сфері матеріального виробництва, так і в соціальній сфері, специфіці розселення етносу, а також обумовлено відмінностями в ресурсному, виробничому, інтелектуальному й культурному потенціалах територій, які входять до Карпатського євро регіону [3].

Основною метою Карпатського євро регіону при запровадженні концепції сталого розвитку має стати прагнення не тільки зберегти унікальне довкілля, а й створити умови для збалансованого розвитку територій, які входять до складу цього міждержавного утворення та збереження здоров'я людей, які проживають на вказаних територіях.

Для втілення в життя стратегії сталого розвитку Карпатського євро регіону необхідно створити такий механізм, який спирається на внутрішні й зовнішні економічні інтереси кожної країни та її регіону та входить до складу цього міждержавного утворення. Механізми забезпечення сталого розвитку КЄ насамперед мають враховувати і в своєму розвитку опиратися на особливості регіонів, які входять до його складу. Це зумовлено насамперед тим, що основною рушійною силою сучасної держави є регіони, і тільки комплексність їх розвитку дає змогу забезпечити прогрес у кожній ланці господарства й життєдіяльності людей.

У загальних підходах до стратегії сталого розвитку регіонів прийнято виділяти такі механізми (**рис. 1**): правові, організаційні, організаційно-фінансові, економіко-інноваційні, соціальні, екологічні та інформаційні [2]. Розглянемо їх зміст, призначення та функції:

□ **правовий механізм** – державне нормативне правове регулювання; інституційне забезпечення; узгоджена відповідальність центральних і місцевих органів влади всіх країн – членів КЄ;

□ **організаційний механізм** – розробка спільної стратегії прогнозованого розвитку регіонів; система управління стратегічним розвитком; ринковий механізм регулювання екологічно орієнтованої інвестиційної діяльності; формування асоціації прикордонних територій, спільного інформаційного, інноваційного та навчального простору;

□ **організаційно-фінансовий механізм** – інвестиції країн-членів,

залучення бюджетних та позабюджетних коштів на виконання програм сталого розвитку регіону; вдосконалення державних та міжнародних фінансово-бюджетних відносин; вироблення критеріїв надання підтримки відсталім регіонам;

□ **екологічний механізм** – єдина міжнародна екологічна паспортизація; впровадження інноваційних екологічно безпечних технологій; раціональне природокористування; екологічне страхування; підвищення рівня екологічної освіти;

□ **соціальний механізм** – вирівнювання соціальних стандартів життя; підвищення рівня, якості та тривалості життя; боротьба з бідністю; розбудова європейської мережі соціальної інфраструктури; реалізація програм зайнятості населення;

□ **інформаційний механізм** – всебічна інформованість населення КЄ; автоматизація систем управління розвитком господарства на державному та міжнародному рівнях; внутрішнє регулювання регіональних систем; проведення соціального моніторингу;

□ **економіко-інноваційний механізм** – організація міжнародної співпраці, транскордонне співробітництво; утворення міжнародних кластерів, залучення зовнішніх та внутрішніх інвестицій; вдосконалення регіональної екологічної інфраструктури регіону; запровадження високотехнологічних, ресурсозберігаючих технологій; реалізація ідей синьої економіки; розширення туристично-рекреаційної складової галузі.

Організаційний механізм сталого розвитку Карпатського євро регіону має бути таким, щоб територіальні органи влади були зацікавлені в ефективній діяльності підприємств на всій території незалежно від форми власності, а останні мали відчутну віддачу від комплексності розвитку. Організаційне забезпечення реалізації стратегії передбачає нову систему управління стратегічним розвитком, створення цільової організаційної структури міжвідомчого органу з реалізації стратегії, покликаної забезпечити консолідацію зусиль різних рівнів управління, приватного сектору й громадськості, а також контроль за реалізацією стратегії з боку перерахованих сторін. Першочерговою умовою ефективного державного управління є оптимальне розмежування повноважень між центром і органами місцевого самоврядування.

Важливим аспектом **фінансового механізму** є вдосконалення фінансово-бюджетних відносин між центром і регіонами, які входять до складу Карпатського євро регіону, вироблення критеріїв і механізмів надання державної підтримки, виконання завдань та пріоритетних напрямів стратегії, що фінансуватимуться за рахунок коштів державного та місцевих бюджетів, а також інших джерел. Усі виконавці повинні забезпечити реалізацію запланованих завдань з максималь-

Розкрито механізми забезпечення сталого розвитку гірських територій на прикладі Карпатського євро регіону, запропоновано модель сталого розвитку Карпатського євро регіону та структуру регіональної компанії управління сталим розвитком, а також систематизовано пріоритетні напрями сталого розвитку Карпатського євро регіону.

The mechanisms of providing steady development of mountain areas by example of the Carpathian euro region are revealed; we also offered the pattern of Carpathian euro region steady development and the structure of regional steady development management company, likewise we systematized directions of the Carpathian region's steady development of primary importance.

ною результативністю та ефективністю використання фінансових ресурсів.

Пріоритетним є формування фінансових джерел на основі державно-приватного партнерства. Державна фінансова підтримка регіонального розвитку розглядається як одночасне фінансування з державного та місцевого бюджетів. При цьому обсяг коштів з місцевих бюджетів має не зменшуватися в разі фінансування визначених державою пріоритетів у регіональному розвитку. Частка участі місцевих бюджетів у реалізації стратегії має визначитися з урахуванням рівня соціально-економічного розвитку та можливостей регіону.

Соціальний механізм має сприяти створенню умов для підвищення рівня та якості життя населення Карпатського єврорегіону шляхом запровадження соціальних стандартів, формування оптимальної мережі закладів соціальної інфраструктури, спрямування інвестицій у їх подальший розвиток і підвищення якості послуг. Індикаторами соціальної орієнтації розвитку регіону доцільно вважати, як це прийнято в європейських країнах, динаміку реального рівня споживання соціальних благ, народжуваність і смертність, фізичне та духовне здоров'я населення, тривалість життя тощо. Соціальну орієнтацію регіонального розвитку треба оцінювати й забезпечувати з урахуванням ідей сталості та збалансованості [1].

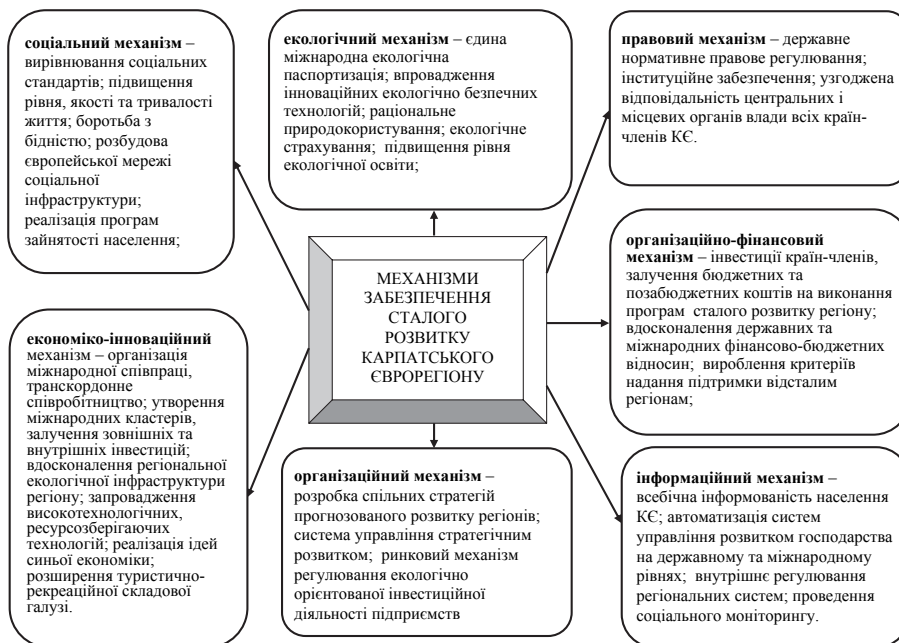
Сталий розвиток економіки можливий за умов її інноваційної спрямованості, коли організаційні та технологічні інновації поряд із врахуванням специфічних особливостей регіону та менталітету населення стануть основою для вирішення економічних, соціальних і екологічних проблем у суспільстві. Економіко-інноваційні підходи та рішення передбачають застосування такої сукупності заходів, які б найефективніше сприяли подоланню проблем і спрямовували розвиток регіону в напрямі інноваційно-інвестиційного, високотехнологічного, ресурсо-ощадного й екологічно безпечного виробництва [4]. Особливо це стосується гірських міждержавних територій, для яких зволікання з розробленням і прийняттям міжнародних і національних програм сталого розвитку посилює небезпеку екологічних катаклізмів і погіршення здоров'я населення з одного боку, загострення економічних проблем, зростання безробіття, зниження рівня життя населення і виникнення інших соціальних проблем – з другого.

Досягнення екологічної стабільності й реалізація ідеї сталого розвитку на території Карпат не під силу лише одній або декільком країнам, вони вимагають об'єднання можливостей, тісної міжнародної та транскордонної співпраці в рамках Карпатського єврорегіону. Зрозуміло, що місцеві й територіальні органи влади повинні відігравати активну роль у забезпеченні сталого розвитку гірських регіонів. Для реалізації такого завдання необхідно активізувати співпрацю країн, території яких входять до складу Карпатського єврорегіону, та скерувати її на спільне досягнення глобальних завдань:

□ стандарти екологічного законодавства Європейського Союзу імплементувати в законодавчі акти країн – членів Ради Європи на національному, місцевому й регіональному рівнях;

□ розробити і впровадити міжнародні і національні програми розвитку гірських територій відповідно до вимог рамкових конвенцій та інших міжнародних угод про охорону гірських регіонів і сталий розвиток Карпат;

Рис. 1. Механізми забезпечення сталого розвитку Карпатського єврорегіону

□ на всіх рівнях просторового планування Карпатського єврорегіону впровадити керівні принципи сталого просторового розвитку Європейського континенту, визначені СЕМАТ, та принципи «трьох Е» сталого розвитку – збалансованості в екологічній, економічній та етнокультурній сферах;

□ до міжнародних і національних законодавчих актів та програм внести положення, що визначають політику забезпечення сталого розвитку гірських територій і передбачають: здійснення реальної інституційної та фінансової підтримки розвитку транскордонної співпраці; проведення гнучкої політики підтримки місцевих ініціатив і планів соціально-економічного розвитку гірських регіонів; обов'язкове врахування інтересів і місцевих особливостей гірських регіонів, їх населення, а також раціональне використання ресурсного потенціалу цих територій; визнання міжнародної і загальнонаціональної цінності природного і культурного потенціалу гірських регіонів.

Виходячи з цього, державні, регіональні і місцеві органи влади країн, території яких входять до складу Карпатського єврорегіону, для забезпечення сталого розвитку мали б здійснити насамперед такі заходи:

1) у соціально-економічній сфері:

□ перетворити гірські території Карпатського єврорегіону в культурно-туристично-рекреаційні центри зі збереженням самотньої спадщини територій і створенням сучасної інфраструктури для відпочинку та оздоровлення людей, а також умов для вирощування й виробництва екологічно чистої сільськогосподарської продукції;

□ реструктуризувати екологічно небезпечні галузі господарювання, перш за все лісозаготівельну й гірничовидобувну, з урахуванням екологічного стану територій шляхом запровадження сучасних екобезпечних технологій, а також переорієнтації на екологічно зберігаючі види діяльності суспільства;

□ забезпечити справедливе, ефективне та стає управління водними ресурсами, модернізацію служб у сфері вододопостачання й каналізації, охорони водних ресурсів від забруднення;

□ посилити соціальний захист населення гірських регіонів, активізувати заходи щодо розвитку соціальної та транспортної інфраструктури;

□ сприяти соціально-економічному розвитку гірських регіонів шляхом стимулювання інвестиційної діяльності, приватного підприємництва і фермерства;

□ сприяти застосуванню в гірських регіонах екологічно чистих джерел енергії, в тому числі гідро- і вітрових електростанцій.

2) в екологічній сфері:

□ завершити формування національних мереж природно-заповідних територій як складових Загальноєвропейської екологічної структури;

□ організувати постійно діючий моніторинг екологічного стану гірських регіонів;

□ розробляти і впроваджувати за участю відповідних інституцій країн – членів Ради Європи та ЄС технології і програми захисту басейнів гірських річок і лісових масивів, оперативного попередження і ліквідації наслідків природних і техногенних катастроф на гірських територіях;

□ створити для Карпатського єврорегіону єдину базу даних екологічної інформації, розробляти щорічні карти змін екологічної ситуації та комп'ютеризовані системи екологічної безпеки територій;

□ здійснити заходи щодо збільшення площ лісових насаджень, поліпшення їх водорегулювальної функції і попередження несанкціонованої вирубки лісу;

□ реалізовувати програми підвищення родючості ґрунтів і недопущення ерозійних явищ на гірських сільськогосподарських угіддях;

□ створювати адаптовані до умов гірських регіонів системи ефективного збору, утилізації та переробки побутових і виробничих відходів, а також підтримувати ініціативи органів місцевої і регіональної влади, територіальних громад, неурядових організацій щодо активізації робіт із утилізації хімічних, біологічних та побутових відходів, розвитку наукових досліджень, зорієнтованих на пошук екологічно безпечних місць для захоронення відходів та зменшення забруднення навколишнього природного середовища, відновлення порушених екосистем.

3) в етнокультурній сфері:

□ сприяти збереженню етнокультурного розмаїття гірських регіонів в умовах глобалізаційних викликів;

□ підтримувати та розвивати культурну своєрідність населення гірських регіонів;

□ здійснювати заходи щодо підтримки традиційних для гірських регіонів культури господарювання, ремесел та народних промислів;

□ забезпечувати збереження притаманних для гірських регіонів архітектурних стилів, гармонійне поєднання природного середовища та сучасних рукотворних об'єктів;

4) у суспільно-політичній сфері:

□ підтримувати ініціативи неурядових організацій щодо захисту навколишнього природного середовища;

□ забезпечувати належні можливості для участі населення гірських регіонів у процесі ухвалення рішень щодо планування їх територій, охорони й використання природних ресурсів гір;

□ підвищувати юридичну відповідальність підприємств і громадян за забруднення довкілля;

□ проводити системну інформаційну, освітню і виховну роботи з формування екологічної культури населення.

5) на міжнародному рівні:

□ активізувати розвиток транскордонної співпраці органів місцевого самоврядування гірських регіонів з питань сталого просторового планування, розвитку рекреаційної сфери й туризму, захисту навколишнього середовища і культурної спадщини, в тому числі шляхом підтримки єврорегіонів та створення транскордонних біосферних резерватів;

□ підвищити, в тому числі під егідою Ради Європи, координацію заходів, спрямованих на розв'язання екологічних

і соціально-економічних проблем гірських регіонів і концентрацію фінансових ресурсів з цією метою;

□ сформувати Постійний секретаріат Карпатської конвенції на території однієї з країн Карпатського регіону;

□ підтримати втілення територіальної програми ЄС «Карпатський простір» з огляду на успішність реалізації програми «Альпійський простір»;

□ розробити в рамках Карпатської конвенції Карпатську стратегію;

□ рекомендувати урядам країн – членів Карпатської конвенції вжити заходи щодо прискорення введення безвізового режиму для громадян країн Карпатського регіону.

З метою вироблення єдиної стратегії забезпечення сталого розвитку Карпатського єврорегіону Ужгородська декларація (2010 рік) закликала країни Європи та громадські організації активізувати роботу в цьому напрямі, зокрема:

1) Комітет міністрів Ради Європи:

□ сприяти здійсненню програм розвитку гірських регіонів Європи в цілому й Карпатського регіону зокрема, в тому числі проектів упровадження сучасних систем управління водопостачанням і каналізацією, очищення води, збору й утилізації твердих побутових відходів, створення рекреаційних центрів, захисту природної і культурної спадщини;

□ виступити з ініціативою щодо заснування «Екологічного гірського фонду Європи» з метою мобілізації фінансових ресурсів європейських країн і міжнародних організацій для відшкодування збитків, завданих довкіллю внаслідок техногенних аварій;

2) Конгрес місцевих і регіональних влад Ради Європи:

□ включити в пріоритети своєї роботи питання запобігання природним і техногенним катастрофам в гірських регіонах;

□ створити спеціальну робочу групу з питань сталого розвитку гірських регіонів Європи під назвою «Альпо-карпатська екологічна комісія» і наділити її такими повноваженнями: моніторинг розвитку гірських регіонів Європи, у тому числі їх екологічного стану; узагальнення та поширення практики сталого розвитку гірських регіонів; уніфікація природоохоронного законодавства в країнах Карпатського єврорегіону, приведення його до стандартів ЄС;

3) Центральні органи влади країн – членів Ради Європи:

□ підтримувати й заохочувати системні наукові дослідження проблем сталого розвитку гірських регіонів;

□ проводити на місцевому й регіональному рівнях політику підтримки територіальних органів влади в реалізації їх повноважень у сфері соціально-економічного розвитку гірських регіонів;

4) Парламентську асамблею Ради Європи:

□ підтримувати співпрацю з Конгресом місцевих і регіональних влад Ради Європи з питань сталого розвитку гірських регіонів;

□ заохочувати обмін досвідом у галузі розвитку гірських територій, а також при розгляді відповідних юридичних і законодавчих заходів, що вживаються в різних європейських країнах.

Узагальнену модель функціонування сталого розвитку Карпатського єврорегіону можна представити такою схемою (рис. 2).

Зусилля Ради Європи, урядів країн та регіональних органів влади всіх територій, які входять до складу Карпатського єврорегіону, на близьку і тривалу перспективу мають бути спрямовані на реалізацію пріоритетних напрямів сталого розвитку цього міждержавного утворення (рис. 3).

Виходячи з пріоритетних напрямів, нами розроблено конструктивну схему управління сталим розвитком регіону (для України – області) на основі формування регіональної компанії управління, яка б функціонувала за відповідною смисловою схемою.

Рис. 2. Модель сталого розвитку Карпатського єврорегіону

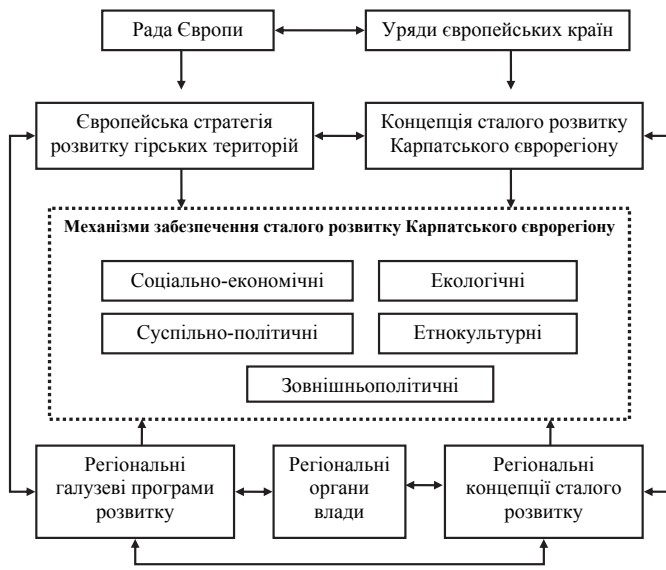
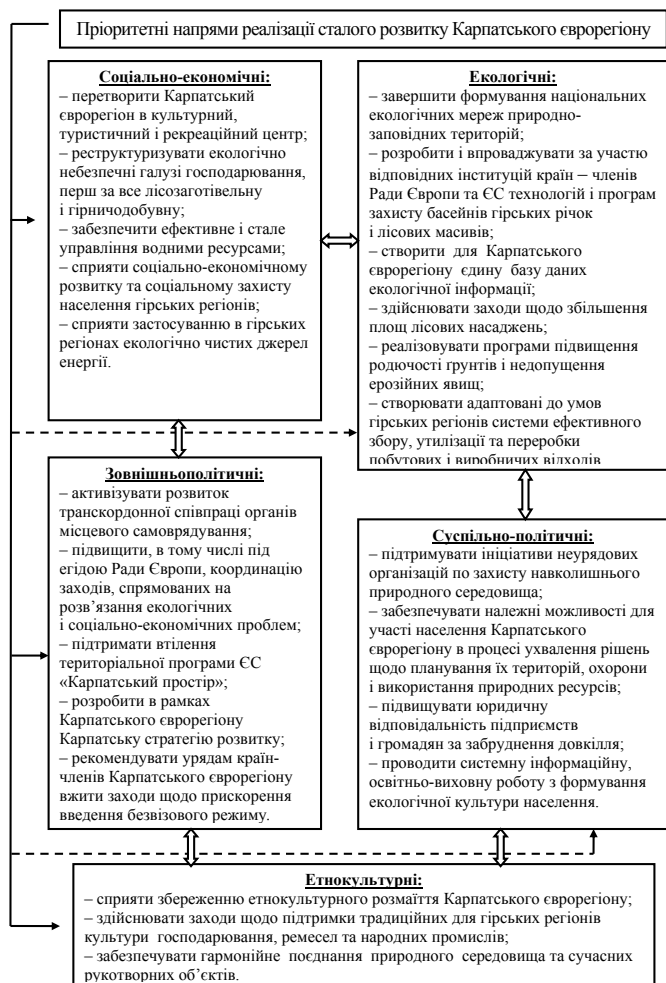
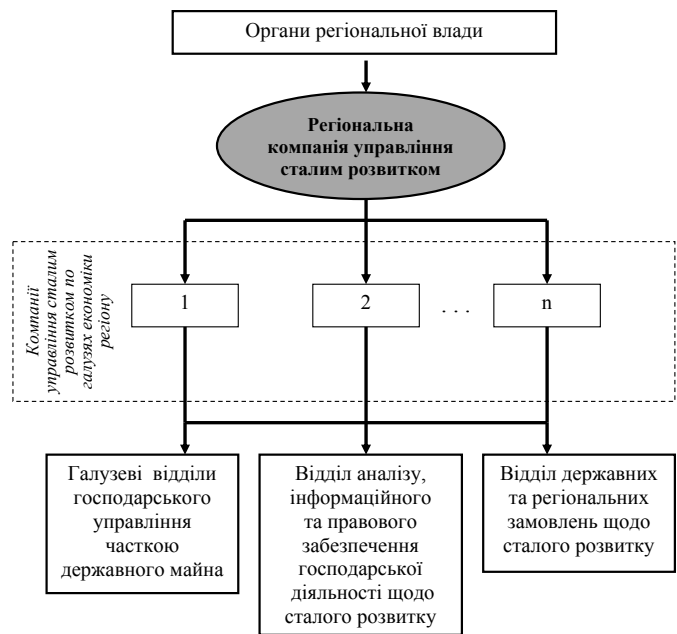

Рис. 3. Схема пріоритетних напрямів сталого розвитку КЄ

Регіональна компанія управління сталим розвитком (РКУ СР) – це об'єднання спеціалістів з різних сфер діяльності: юристів, економістів, фінансистів, інженерів, екологів, менеджерів та інших (рис. 4). Головною метою РКУ СР є організація реального управління державним майном і, як результат, отримання прибутку та поповнення бюджету регіону, а також формування й супровід регіонального замовлення

Рис. 4. Структурна схема Регіональної компанії управління сталим розвитком

на сталий розвиток. Одним з основних завдань цієї структури є управління підприємствами та організаціями регіону, які працюють у цій сфері, через механізми дольового капіталу.

Реалізацію функцій РКУ СР пропонується здійснювати відповідно до існуючого законодавства та під контролем зацікавлених структурних підрозділів регіональної влади. Крім того, до завдань діяльності Регіональної управлінської компанії сталим розвитком відносяться: формування й здійснення єдиної політики сталого розвитку стосовно підприємств-виробників, наукової та технічної політики на території регіону, підвищення ефективності за рахунок реального управління промисловим комплексом при участі в уставних капіталах суб'єктів господарювання.

Такі регіональні управлінські компанії мали б діяти на всіх територіях, які входять до складу Карпатського єврорегіону, а їх роботу мала б координувати відповідна міжрегіональна компанія управління (МКУ СР), яка підпорядкована Раді Карпатського єврорегіону. В цих структурах повинні працювати фахово підготовлені кадри, які готові скеровувати діяльність всіх РКУ в русло сталого розвитку.

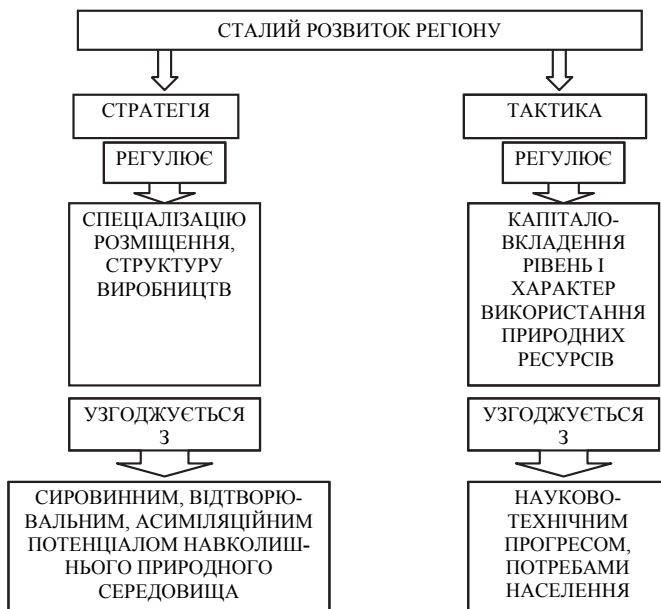
У пріоритетних галузях і при розробці основних напрямів промислово-виробничої діяльності за основу доцільно взяти:

- еколого-економічну доцільність та соціальну значимість проектів, які пропонуються для реалізації в тій чи іншій виробничій галузі;
- можливості реального ресурсного, технологічного, матеріально-технічного та фінансового забезпечення;
- важливість і значимість пропонованих проектів для регіональних та державних інтересів.

Основні зусилля при цьому слід спрямовувати на раціональне й більш повне використання природно-ресурсного та трудового потенціалу регіону, органічну єдність розвитку продуктивних сил в областях, налагодження між-регіонального співробітництва у межах єдиного економічного простору України та розвитку зовнішньоекономічних зв'язків. У цьому контексті до першочергових завдань слід віднести такі:

- визначити групи підприємств пріоритетних галузей, які діють у Карпатському регіоні, ті, що є стратегічно важливими

Рис. 5. Схема реалізації механізмів забезпечення сталого розвитку Карпатського єврорегіону

для його економіки і держави в цілому, але потребують фінансового оздоровлення та матеріально-технічної реконструкції;

□ визначити в кожній групі таких підприємств напрями й перспективи розвитку структурно-інвестиційних пріоритетів, шляхи їх науково-технічного оновлення та модернізації, освоєння ними конкурентоспроможної та потрібної регіону продукції;

□ за рахунок структурної реорганізації виробництв, які працюють на давальницькій сировині, мають незавершений виробничий цикл, збільшити кількість виробництв, які зорієнтовані на випуск кінцевої продукції з місцевої або вітчизняної сировини.

Особливу увагу при цьому слід приділити структурній реорганізації та технологічній модернізації підприємств харчової, переробної, легкої, лісодеревопереробної галузей і промисловості будівельних матеріалів. У цих галузях відповідно до регіональної стратегії розвитку Карпатського регіону до 2020 року основними тенденціями мають стати такі [5]:

□ розвиток нових конкурентоспроможних виробництв та видів продукції, зокрема в харчовій та переробній галузі: видобуток солі, розлив мінеральних столових і лікувальних вод, виробництво коньяку, сухих та плодоягідних вин, кондитерських виробів, концентрованих соків та їх концентратів, безалкогольних напоїв, консервованої продукції овочів та фруктів;

□ вдосконалення всіх видів продукції, яка виробляється з місцевої сировини, зокрема в легкій промисловості – вироби швейної та трикотажної продукції (одягу, взуття, фетро-фільцевих виробів, виробів зі штучного хутра), а також целюлозно-паперової, фарфоро-фаянсової, майолікової та сувенірної продукції, фітопрепаратів;

□ технічне переоснащення морально застарілого та фізично зношеного обладнання, зокрема на підприємствах будівельних матеріалів розпочати виготовлення теплоізоляційних високоякісних стінових блоків із застосуванням керамзиту та спученого перліту в ролі наповнювачів, розпочати переробку цеолітової муки; розширити виробництво облицювальної й будівельного каменю, цегли, черепиці та облицювальної плитки, сировини для ювелірної промисловості (яшмовидні туфи, родоніт тощо);

□ розпочати використання перспективних для виробництва сировинно-мінеральних ресурсів, зокрема: золотополіметале-

вих руд, родовищ горючих газів, сировини для гірничо-хімічної та гірничорудної промисловості (баритні руди, бентонітові глини, каоліни тощо).

Узагальнену схему запровадження механізмів сталого розвитку Карпатського єврорегіону запропоновано на рис. 5.

За таких підходів стратегія переходу до сталого еколого-економічного розвитку має розпочатися насамперед з гуманітарної сфери, освіти, тобто з формування нової свідомості та екологічної культури особистості. Обумовлено це тим, що всі проблеми у взаємовідносинах суспільства й природи починаються з втрати еколого-економічної культури на рівні особистісних цінностей [6]. Еколого-економічна культура виступає мірою моральної зрілості людини. Тому, будучи глибоко закоріненою в підсвідомості, зовні вона проявляється як наявність або відсутність здорового глузду в певних діях окремого індивіда чи то й всього суспільства. Слід зазначити, що в цілому люди непогано усвідомлюють важливість екологічної культури для оптимізації процесу життєтворення. У реальному житті кожна окремо взята людина начебто екологічно свідомо, але суспільство в цілому проявляє екологічну безграмотність.

У європейських країнах для забезпечення екологічної безпеки, на природоохоронні цілі спрямовують 6-8% внутрішнього валового продукту. У нашій країні цей показник у 25-30 разів менший, тому в найближчі роки розраховувати на відчутне збільшення інвестицій в екологічні проекти не доводиться. Очевидно, що екологічна політика в Карпатському регіоні, який у промисловому відношенні не є пріоритетним для України, будуватиметься на консенсусі між невідкладними економічними завданнями і першочерговими екологічними цілями ЄС.

ВИСНОВКИ

До числа рішень, спроможних принципово вплинути на зростання економіки та всебічний сталий розвиток гірських територій поряд з організацією традиційних територіально-виробничих комплексів, слід віднести створення нових форм організації і розміщення продуктивних сил, таких як єврорегіони, спеціальні економічні зони, інноваційні центри, технопарки, технополіси, території пріоритетного розвитку тощо. Для втілення в життя стратегії сталого розвитку Карпатського єврорегіону необхідно запровадити механізми, які спираються на внутрішні й зовнішні економічні інтереси кожної країни та її регіонів, що входять до складу цього міждержавного утворення. Діяльність єврорегіонів розглядається як один з елементів загальноєвропейської системи пріоритетів, який відповідає принципів інтеграції держав через інтеграцію регіонів.

ЛІТЕРАТУРА

1. Варналій З. Особливості регіональної політики України після розширення Єврозою / З. Варналій // Регіональна політика і транскордонне співробітництво в євроінтеграційній стратегії України: Зб. наук. праць між. конф. (м. Ужгород, 24-25 травня 2007 р.); відп. ред. І.В.Артемів. – Ужгород: Ліра. – С. 116-132.
2. Герасимчук З. В. Регіональна політика сталого розвитку: методологія формування, механізми реалізації: [монографія] / З. В. Герасимчук – Луцьк: Надстир'я, 2006. – 528 с.
3. Роль Карпатського Єврорегіону в системі транскордонного співробітництва в умовах розширення Європейського Союзу на Схід // Звіт про науково-дослідну роботу. – Ужгород: Закарпатський регіональний центр соціально-економічних і гуманітарних досліджень НАН України. – 2006. – 124 с.
4. Химинець В. В. Організаційно-інституційні механізми забезпечення сталого розвитку Карпатського регіону / В. В. Химинець // Бізнес Інформ. – 2013. – №7. – С. 63–68.
5. Химинець В. В. Еколого-економічні засади сталого розвитку Закарпаття: [монографія] / В. В. Химинець. – Ужгород, 2004. – 212 с.
6. Химинець В. В. Сталий розвиток карпатського регіону в євроінтеграційній стратегії України: [монографія] / В. В. Химинець. – К.: Державна установа «Інститут економіки природокористування та сталого розвитку Національної академії наук України», 2013. – 528 с.